

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 573. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1817_309A-txt-shoot-idm12829/facsimile.pdf (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

efter hvert Folks særegne Vilkaar, findes mange Indskrænkninger, som ved første Blikkast synes at være Afvigelser, kan ikke undre os, men i det Store kan vi være sikker paa at finde Gangen kjendelig; thi den er grundet i Menneskets Natur og Bestemmelse. Er det nu unægteligt, at Fornuften ligesom Reformationens Dage stræbde efter Enevælde i Mennesket, da fulgde deraf ogsaa en democratiske Retning, og det var kun Spørgsmaalet, om Fornuften vilde sætte Pøbelen eller Loven paa Thronen, og i sidste Tilfælde: hvilken Lov. Veed vi nu i hvilket Forhold Fornuften gjennem det attende Aarhundrede satte sig til Christendommen, eller med andre Ord, at den satte sig paa Bagbenene, da kan vi forud vide at den vilde sætte sig selv paa Thronen, og om der skulde komme en Række af Revolutioner eller en Skare af Tyranner, som tilsidst sammensmeltede i en Universal-Monarch, synes at være det eneste Spørgsmaal. Ludvig den Fjortende prøvede hvorvidt det var mueligt at indfatte Europas øvrige Kroner som Vædsken i den franske, men med stor Besøstning lærde han, at det endnu ikke vilde lykkes, og det søed til Frankrig, som maatte udrede Lærepengene. Naar man betragter Hugonotterne, og hører Borgeren fra Genf bedømme Staten efter sit Hoved, som en juridisk Forbindelse, det tilkom Folkets selv gjorde Fuldmægtige at ordne og vaage over, da maa man vel slutte, at Revolutionen forsinkedes

ved Hugonotternes Uddrivelse, men Encyclopædisternes stræbde artig at erstatte Mangelen; og i et Land, hvor der var liden Gudsfrygt, og hvor baade Hoffet, Adelen og Geistligheden prædilede i Ord og Gjerning de mest oprørende: ugudelige og egenlystige Grundsætninger, var Dyrøret aldeles uundgaaeligt. At de oplyste Franskmænd vilde ved Leilighed see at sætte Pøbelen paa Thronen, for selv at styre som Demagoger, det kunde man vente, men at man i det øvrige Europa vilde synes, det var ganske rigtigt, skulde man ikke saa let vente, naar man glemte, at franske Forfattere længe havde givet Tønen an, og oversaae hvoraf det var en nødvendig Følge. Naar Fornuften erklærer sig for selvstændig og fri, da erklærer den derved Kongernes Røge for affat, og under hvilken Skikkelse den skal paa sætte sig den røde Krone, berøer paa, hvorvidt den er udviklet, om den har naaet Landets Rige eller ikke; thi i første Tilfælde tager den Præsteskjolen paa, i sidste Bonde-Kosten. Nu veed vi, at selv i Tydskland var Fornuften ikke kommet videre hos de Kløgeste end til Grænserne af Rande-Riget, hvor den kun fandt sig selv, og hos de Gleske opholdt den sig da midt i Sandse Berdenen. Naar en selvkløg Fornuft nu fra sit lave Stade stirrer op mod Thronen, da finder den naturligvis Kongen overskødig, da den mener langt værdigere at kunne befæde hans Plads, og naar den nu foreskiller sig hundrede kløge Mænd,

der lægge deres Hoveder sammen, smilker den over al den Bisdøm, der da maa komme til Verden. Naar den nu tænker efter, hvorledes Staten for nu stigt skal behjæles, da stræber den naturligvis at afsilde sig selv i Alt, og medens den udklæffer Tyrannie, taler den kun om Frihed og Lighed og forestiller sig i maadelige, og i søærmeriske Hoveder virkelig en saadan. Naar Fornuften erklærer sig uafhængig, da grundter den sin Ret paa, at den, som det synes, staaer paa sine egne Been og arbejder med sine egne Hænder, og Been og Hænder maae derved faae en bespønderlig Vigtighed i dens Dine, hvoraf følger, at den maa ansee Bønder og Haandværksmænd for de Ypperste i Staten, og finde dem ligesaa beføiede til Uafhængighed og Herredøm som sig selv. Paa den anden Side følger samme Burdering af den aandløse Stirren paa Egemet og den verbøslige Livværelse, som fra 1758. Hovedsagen, det saakalte physiokratiske System, der ogsaa udgik fra Frankrig, havde, som det synes, klarlig bevist, at Penge var Statens Sjæl, og Jorden den sande Guldgrube, og naar kunde Jorden dyrkes bedre, end naar Bønden selv sad i Raadet? Svaret var vist nok let: naar han gif bag Ploven, forstændige Folk sad ved Roret, og de paa begge Sider frygtede Gud, men man kaldte sigesaa vel det Dørrtroe, at troe paa hinandens Ærlighed som paa Gud, og man havde intet Begreb om Frihed og Retfærdighed,

uden der, hvor Alle kunde byde hinanden Spidsen, og den ene Kniv holde den anden i Sæben. Hvad det maatte føre til at sætte Bønder i Statsraadet, og at indrette en Forsamling, hvor de fleste Stemmer skulde afgjøre Alt, kjøndt de fleste Stemmer vare i Hoveder, som intet Begreb havde om det Hele, det synes saa klart, at man skulde troe den Ufornuftigste maatte indsee det, men blinde Folk see aldrig godt, og hvem der troer paa sin Fornuft, er slagen med Blindhed, haaber, jo mere Tillid han har til den, at kunne bøde paa Alt og drage Fordeel af Alt, uden at ønske, at saa tænke flere, og uden at huske hvad han selv idet sig fører i Munden, at Penge er Hovedsagen.

Det Sidste skulde man mindst tænke, saa let kunde glemmes i Frankrig, hvor det netop var Penge-Mangel der udbortes styrkede Thyssen, men naar Fornuften gaaer fra Forsanden, faaer den Skade paa Horelsen og paa Husomvælsen tillige.

Hvorledes Ludvig den Sertendes Ministre, da alle andre Midler slog Feil, til det Indsæd at opmaane Skyggen af den gamle aristokratiske Forsatning, for derved at lokke Penge fra Folket, medens Riget hoert Kar sank dybere i en bundløs Gjæld; hvorledes det ene Skridt drog det andet efter sig, saa man nødtes til at indvillige i et Møde af alle tre Stænder blandt hvilke Midler-1780. Standen snart erklærede sig for National-Fors-

Reinhth. Verdens Kren.

D 0

